სათაფლია

სათაფლია – მღვიმე ქუთაისის მახლობლად, სამგურალის სერზე, სათაფლიას სახელმწიფო ნაკრძალის ტერიტორიაზე. მღვიმე დერეფნის ტიპისაა, აქვს განშტოებები და დარბაზები. მისი სიგრძე 900 მ-ს აღწევს, მაქსიმალური სიმაღლე 10 მ-ია, სიგანე – 12 მ. სათაფლია მდიდარია სტალაქტიტებით და სტალაგმიტებით. მღვიმეში ჰაერის და წყლის ტემპერატურა თითქმის თანაბარია – 12-13 °C. აღმოაჩინა პედაგოგმა და მხარეთმცოდნემ პ.ჭაბუკიანმა. სათაფლიას ნაკრძალის ტერიტორიაზე აღმოჩენილი და შესწავლილია კიდევ სამი შედარებით მცირე ზომის მღვიმე.

მოთხრობაში პაპა საზაფხულო არდადეგებზე მასთან ჩასულ შვილიშვილს სათაფლიას ახლადაღმოჩენილ გამოქვაბულს ათვალიერებინებს.

— აი, ესეც სათაფლიას მთა, აგერ მის ძირში სათაფლიას გამოქვაბული! — წამოიძახა პაპა პეტრემ, როცა ტაფობის ბოლოს აღმართული მაღალი კლდოვანი გორაკი გამოჩნდა.

ჯერჯერობით ნიკო გამოქვაბულის შესასვლელს ვერ ხედავდა, მას ბუჩქნარი ფარავდა და უცხო თვალისათვის ძნელი იყო მისი შემჩნევა. ტაფობში ატეხილ შამბში და ანწლის ბუჩქნარში გველივით მიიკლაკნებოდა პატარა ნაკადული.

— ეს მდინარე ოღასყურას სათავეა. ხედავ, აი აქ, ამ ძაბრისებრ ადგილას ჩადის და იკარგება, — უთხრა პაპა პეტრემ შვილიშვილს.

— როგორ თუ იკარგება? — შეეკითხა ნიკო.

— ჰო, ერთხანს მიწისქვეშ მიედინება, მერე კი ბანოჯის მახლობლად ისევ ამოჰყოფს თავს.

— საკვირველია.

— ჰოდა, პირველად სწორეს ამან მიიქცია ჩემი ყურადღება. მაშასადამე, აქ მიწისქვეშა ხეობა ან გამოქვაბული უნდა იყოს-მეთქი, გავიფიქრე, როცა მიდამოები პირველად დავათვალიერე. კარგად დავზვერე ეს მიდამო და აი, ამ კლდის ძირში შევამჩნიე. თუმცა, მივიდეთ და შენი თვალით ნახე.

პაპა და შვილიშვილი კლდის ძირს მიდგნენ, სადაც მანამდე მათთვის შეუმჩნეველი გამოქვაბულის შესასვლელი გამოჩნდა. გამოქვაბული მათ ჩაღამებული თვალივით უმზერდა. საოცარი სიგრილე და ნესტი იდგა ამ იდუმალებით სავსე მიწისქვეშა მღვიმის შესასვლელთან.

— ასე კი არ იყო მაშინ, — გააგრძელა პეტრემ, — ეს ადგილი მთლად ქვით, ღორღითა და გვიმრით იყო დაფარული.

პაპამ და ბიჭმა ფრთხილად შეაბიჯეს გამოქვაბულში. ნიკომ უნებლიეთ თვალები მოიფშვნიტა და ჯერ პაპა პეტრეს სახე, ხოლო შემდეგ მისი მაღლა აწვდილი ხელი დაინახა, რომელიც სანთლის მკრთალ შუქს გაენათებინა. სიბნელეს თვალი რომ შეაჩვია, გამოქვაბულის თაღის ბუნდოვანი მოხაზულობაც გაარჩია. გამოქვაბულის სამარისებურ სიჩუმეში წყლის სუსტი ჩხრიალი გაისმა.

— ეს ოღასყურას სათავე ჩხრიალებს. აი, ზევით რომ გაჩვენე პატარა ნაკადული, რომელიც ტაფობში იკარგება... ნამდვილად კი არ იკარგება. აი, აქ ჩამოდის თურმე და გამოქვაბულში მიედინება. ასე რომ, ეს გამოქვაბული მიწისქვეშა ხეობაა, რომელიც კირქვის კლდეში ამ პატარა მდინარის მუდმივი „მუშაობის" შედეგად უნდა იყოს წარმოქმნილი. მართლა წარმტაცი და მშვენიერია ბუნების ჯადოსნური ხელით შექმნილი ძეგლი. აი, ხედავ ამას!

პეტრემ გამოქვაბულის თაღს სანთელი მიანათა. თვალისმომჭრელად აციმციმდნენ გამოქვაბულის ჭერში ჩამოკიდული საოცარი სილამაზის ყინულის ლოლუებისა და თაფლში ამოვლებული ჩურჩხელების მსგავსი სხეულები, რომელთა ბროლისფრად წაწვეტებულ ბოლოებზე დილის ნამივით ბრწყინავდნენ წყლის წვეთები.

— ამას სტალაქტიტი ჰქვია, — ამბობდა პეტრე და ერთ უზარმაზარ ლოლუას სხვადასხვა მხრიდან ანათებდა, — სტალაქტიტი წარმოიქმნება წყლის წვეთებისაგან, რომლებიც საუკუნეების განმავლობაში გამოქვაბულის ჭერიდან მოედინებიან. წყლის წვეთს კლდიდან კირი მოაქვს, რომელიც ჰაერზე გამოსვლის შემდეგ ისევ მყარ ნივთიერებად იქცევა და გამოქვაბულის ჭერს ეკიდება. ზოგჯერ კირიანი წყლის წვეთები სანთელივით ძირს იღვენთებიან და სტალაგმიტებს წარმოქმნიან. აბა, ქვემოთ დაიხედე!

პაპამ ახლა გამოქვაბულის იატაკი გაანათა. გაოცებული ნიკო დაიხარა და უზარმაზარი სოკოს მსგავსი, თითქოს მიწიდან ამოზრდილი სხეული დაინახა. ხელი დაადო ამ უცნაურ სოკოს, რომელიც სველი და ყინულივით ცივი იყო.

— აი, ეგ არის სტალაგმიტი! სტალაგმიტები და სტალაქტიტები დროთა განმავლობაში იზრდებიან, გრძელდებიან და ერთმანეთს უახლოვდებიან. მაგრამ რომ იცოდე, როგორ ნელა, როგორ დინჯად... როგორ გგონია, რამდენ წელიწადში შეერთდებიან ეს სტალაგმიტი და სტალაქტიტი? ათასეული წლები უნდა! — ღიმილით თქვა პაპა პეტრემ და სანთელი ახლა გამოქვაბულის სიღრმისაკენ მიმართა.

— აგერ, ის უზარმაზარი სვეტი, რომელსაც ორი კაციც ვერ შემოაწვდენს ხელს, სტალაქტიტისა და სტალაგმიტის შეერთების შედეგადაა შექმნილი. აბა, რომელი ადამიანის ხელს შეუძლია ასეთი იშვიათი სილამაზის სვეტების, დარბაზებისა და უცნაური გამოსახულებების შექმნა. ბუნება უცნაური, დიდი ხელოვნებაა!

ნიკო მოხიბლული ათვალიერებდა გამოქვაბულს. სიბნელეში ალალბედზე მიაბიჯებდა და შთაბეჭდილებებით დამძიმებულ თავში ათასგვარი ფიქრი

უტრიალებდა. ეს უცნაური, ბუნდოვანი ფიგურები ხან გაქვავებულ ადამიანად, ხანაც ცხოველად თუ ფრინველად ეჩვენებოდა.

პაპამ და ნიკომ გამოქვაბულში თითქმის მთელი საათი დაჰყვეს. როდესაც ნიკო გამოქვაბულიდან მზის სინათლეზე გამოვიდა, იგი უკვე იმაზე ფიქრობდა, თუ როგორ ამოვიდოდა მომავალ ზაფხულს ამხანაგებთან ერთად სათაფლიაზე და ამ მშვენიერ, იდუმალებით აღსავსე მიდამოებსა და ულამაზეს გამოქვაბულს კვლავაც მოინახულებდა.

გიორგი შატბერაშვილის „სათაფლიას" მიხედვით